

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Ombudets uttalelse i sak 11/2138

Virksomhet hadde tre trinn opp fra fortausnivå til inngangsdøren. Virksomheten handlet likevel ikke i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9 og plikten til universell utforming. Ombudet konkluderte med at det ville være uforholdsmessig byrdefullt å kreve utbedring av inngangspartiet på det nåværende tidspunkt.

Dato: 22.10.12

Saksnummer: 11/2138

Lovanvendelse: diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9

OMBUDETS UTTALELSE

Sakens bakgrunn

Ombudet har mottatt klage på manglende universell utforming av inngangspartiet til virksomheten Meglerhuset Leinæs, som ligger i Dr. Holms vei 3 i Larvik. Av det innsendte bildet i klagen fremgår det at det er tre trinn fra bakkeplan opp til inngangsdøren.

Virksomheten har lagt frem bilder som viser at det fra parkeringsplassen på baksiden av bygget er en annen inngang, som er trinnfri, men med en dørterskel.

Partenes syn på saken

A:

Inngangspartiet hos Meglerhuset Leinæs er i strid med virksomhetens plikt til universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.

Meglerhuset Leinæs:

I tillegg til inngangen på sydsiden, som er innklaget, er det også annen inngang til virksomheten fra parkeringsplassen på byggets nordside. Inngangen ble etablert da bygningen ble satt opp i 1993, og da etter krav fra Larvik kommune. Inngangen har 1 meters bredde og er i plan med terrenget, og både rullestolbrukere og personer med gåstol har lett tilgang gjennom denne. De fleste kundene kommer i bil fordi virksomheten ligger i ytterkant av Larvik bysentrum, og parkerer da ved denne inngangen. For øvrig skjer nå hovedkontakten med kundene via internett og på telefon. For ytterligere å bedre tilgjengeligheten vil det bli laget et skilt på sydsiden av bygningen som opplyser om at det er en annen inngang tilgjengelig for rullestolbrukere, og at man kan ringe for å få hjelp med døren. Det er asfaltert vei rundt bygget.

Når det gjelder inngangen på gatesiden, byggets sydside, er det ikke praktisk mulig å bygge rampe her uten å rive eksisterende sikring rundt støpte lyskasser for kjellervinduer med tilhørende smijernsrekkverk og skiferstøpt trapp.

Rettslig grunnlag

Ombudet har kompetanse til å gi uttalelse om et forhold er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 3.

Denne saken reiser spørsmål om virksomheters plikt til å sikre universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9.

Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 tredje ledd pålegger offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten en plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon.

Med universell utforming menes tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig, jf. § 9 andre ledd. Dette betyr at virksomhetens fysiske fasiliteter, som skal benyttes av allmennheten (kundene), skal tilrettelegges på en slik måte at flest mulig får tilgang til de tjenester virksomheten tilbyr. Det er hovedløsningen som skal være gjenstand for tilrettelegging. Det vil derfor være i strid med bestemmelsen at det lages egne innganger, områder eller lignende for bestemte grupper.

Plikten til universell utforming rekker så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, se § 9 tredje ledd. Ved den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen vil den positive effekten og viktigheten av tilretteleggingen måtte veies mot kostnader og andre former for belastning tilretteleggingen medfører.

Lovgiver har bestemt at det særlig skal legges vekt på:

1. tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer (nytte vs. kostnad)
2. om virksomhetens funksjon er av offentlig art
3. de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen
4. virksomhetens ressurser
5. sikkerhetsmessige hensyn
6. vernehensyn

Dersom ombudet kommer til at det er en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming, betyr ikke det at virksomheten kan la være å foreta seg noe. Virksomheten er uansett forpliktet til å jobbe for best mulig tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

Etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 13 vil det være opp til innklagede å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet diskriminering i strid med loven, dersom det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at diskriminering har skjedd.

Ombudets vurdering

Ombudet vil innledningsvis slå fast at Meglerhuset Leinæs (heretter Meglerhuset) er en virksomhet som er rettet mot allmennheten, og dermed har plikt til å sikre at virksomhetens hovedløsninger er universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (dtl) § 9. Meglerhuset har plikt til å tilrettelegge de deler av virksomhetens lokaler som benyttes av kundene på en slik måte at flest mulig, uavhengig av individuelle forutsetninger, har tilgang til virksomhetens tjenester og service, jf. dtl § 9 tredje ledd.

Er inngangspartiet til Meglerhuset universelt utformet?

Det første ombudet må ta stilling til er om det innklagete inngangspartiet på gatesiden (sydsiden) av Meglerhuset tilfredsstiller kravet til universell utforming i dtl § 9. Ombudet tar ikke stilling til om virksomheten som sådan er universelt utformet, kun det forhold som er påklaget, altså inngangspartiet.

Ved sin vurdering har ombudet lagt til grunn at verken dtl § 9 eller forarbeidene til loven gir noen presis angivelse av hvilke krav som skal stilles til universell utforming av inngangsparti. Det fremgår imidlertid av forarbeidene til dtl, og av praksis fra ombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda, at det kan hentes veiledning i «*Forskrift om tekniske krav til byggverk*» (FOR-2010-03-26 nr. 489, heretter kalt TEK 10). Ombudet viser til Likestillings- og diskrimineringsnemndas vedtak i sak 56/2010. Selv om forskriften TEK 10 gjelder direkte kun for nye bygg, er den retningsgivende i vurderingen av pliktens utstrekning også for eldre bygg. Sentrale bestemmelser om generell tilrettelegging av inngangsparti i nye bygg fremgår av TEK 10 kapittel 12. Det følger av § 12-4 bokstav c) og d) at inngangspartiet skal være trinnfritt og ha et horisontalt felt på minimum 1,5 m x 1,5 m for å være universelt utformet.

Ut fra de opplysninger som er lagt frem i saken, finner ombudet at det er grunn til å tro at inngangspartiet på Meglerhusets sydside ikke er i tråd med kravet til universell utforming i dtl § 9.

Det følger av bevisbyrdereglene at det er opp til Meglerhuset å sannsynliggjøre at inngangspartiet likevel er universelt utformet, eller at det vil være uforholdsmessig byrdefullt å sikre universell utforming av inngangspartiet, jf. dtl § 13.

Vil krav om universell utforming av inngangspartiet være en uforholdsmessig byrde?

Meglerhuset har anført at det på bygningens nordside er en inngang som kan benyttes av personer som bruker rullestol eller gåstol, at de fleste kundene kommer i bil og da parkerer ved denne inngangen, samt at det ikke er praktisk mulig å bygge rampe på sydsiden av bygget «uten å rive eksisterende sikring rundt støpte lyskasser for kjellervinduer med tilhørende smijerns rekkverk og skiferstøpt trapp». Ombudet tolker anførselene fra Meglerhuset som at de mener det vil være uforholdsmessig byrdefullt å pålegge virksomheten å bygge rampe på byggets sydside ved inngangen som vender mot gaten, når det er en tilgjengelig inngang på byggets bakside.

Ombudet vil innledningsvis bemerke at det er hovedløsningen som skal være universelt utformet, jf. § 9 annet ledd, og at det i dette tilfellet må være klart at det ikke dreier seg om to likeverdige hovedinnganger. Ut fra de tilsendte bildene mener ombudet at inngangen mot gaten klart fremstår som Meglerhusets hovedinngang, ettersom det her er store skilt med virksomhetsnavn samt utstillingsvinduer med virksomhetens produkter. Spørsmålet er om Meglerhuset likevel ikke handler i strid med dtl § 9 fordi det vil være uforholdsmessig byrdefullt å pålegge utbedring av hovedinngangen.

Det følger av lovens ordlyd at det i den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen blant annet skal legges vekt på kostnadene ved tilretteleggingen, se § 9 tredje ledd. Videre har Likestillings- og diskrimineringsnemnda i sin praksis lagt til grunn at frem til det foreligger forskrifter med krav om oppgradering av eksisterende bygninger til en standard som svarer til universell utforming, så er det kun mindre tiltak som kan pålegges etter dtl § 9. I sak 40/2010 på side 10 uttaler nemnda:

“[...] forarbeidene er svært klare på at lovgiver ønsker en skrittvis

oppfyllelse av kravet om universell utforming. Etter Nemndas oppfatning får dette først og fremst betydning for anvendelsen av

forholdsmessighetsbegrensingen i dtl. § 9, ved at de tiltak som kan

pålegges for eksisterende bygninger, må være enkle tiltak. Tiltakene må kunne oppfylles uten større økonomiske investeringer, og uten de samfunnsmessige prioriteringene som skal foretas ved utarbeidelsen av forskrifter etter plan- og bygningsloven.»

Det er ikke lagt frem for ombudet et overslag over hva det ville koste å utbedre inngangspartiet til Meglerhuset. Ombudet legger likevel til grunn at det ville medføre ikke ubetydelige utgifter dersom det skulle bygges rampe ved hovedinngangen, og har i denne vurderingen også merket seg Meglerhusets anførsel om at en rampe praktisk sett vil komme i konflikt med kjellervinduenes utforming. En slik ombygging ville slik ombudet ser det være klart byrdefullt for Meglerhuset.

Det fremkommer videre av lovens ordlyd at det skal legges vekt på tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer, se § 9 tredje ledd. Meglerhuset har vist til at det er en trinnfri inngang på bygningens bakside i tilknytning til parkeringsplassen, som benyttes av kunder som ankommer i bil. Ombudet legger noe vekt på dette, uten det her tas stilling til hvorvidt denne inngangen er universelt utformet. I tillegg har ombudet merket seg anførselen om at Meglerhusets tjenester er av en slik karakter at de også ytes via internett og telefon, og at publikumsbesøket er minsket. Ombudet legger etter dette til grunn at en tilrettelegging av Meglerhusets inngangsparti vil få mindre effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer, enn tilrettelegging av en virksomhet som utelukkende eller i stor grad yter tjene ster fra sine fysiske lokaler.

Ombudet er etter en vurdering av forholdene sett i sammenheng her kommet til at det vil være uforholdsmessig byrdefullt å pålegge Meglerhuset å utbedre hovedinngangen i tråd med dtl § 9 og plikten til universell utforming.

Ombudet vil imidlertid understreke at selv om en fullstendig utbedring vil være uforholdsmessig i dette tilfellet, vil virksomheten i utgangspunktet ikke være fritatt fra å foreta utbedringer. Virksomheten er fremdeles forpliktet til å finne den "nest beste" løsningen.

Ombudet viser til forarbeidene til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven side 126, hvor det fremgår at:

”[...] kravet til universell utforming ikke bortfaller dersom hovedløsningen ikke kan tilrettelegges. I slike tilfeller må plikten ivaretas ved at den beste alternative løsning velges”.

Ombudet vil understreke viktigheten av at virksomheten gjør så mye som mulig for å sikre ikke-stigmatiserende og inkluderende løsninger. Ombudet påpeker at virksomheten plikter å arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten, jf. dtl. § 9 første ledd.

Konklusjon

Meglerhuset Leinæs handler ikke i strid med plikten til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.